

Roundtable on
Sustainable Palm Oil

A REPORT BY PRINCE OF SONGKLA UNIVERSITY FOR RSPO

รายงานฉบับย่อ

การพัฒนาปาล์มน้ำมันในประเทศไทย:
แนวโน้มและความก้าวหน้า
ของความพยายามด้านความยั่งยืน
ในการผลิตและจัดหาน้ำมันปาล์ม

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. สุรัญญา ทองรักษ์

ดร. ไชยยะ คงมณี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริรัตน์ เกียรติปฐมชัย

มกราคม 2567

ชื่อเอกสาร : การพัฒนาปาล์มน้ำมันในประเทศไทย: แนวโน้มและความก้าวหน้าของความพยายามด้านความยั่งยืนในการผลิตและจัดหาน้ำมันปาล์ม

ผู้เขียนรายงาน : รองศาสตราจารย์ ดร. สุธัญญา ทองรักษ์
ดร. ไชยยะ คงมณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริรัตน์ เกียรติปฐมชัย

ช่องทางการติดต่อ : rspo@rspo.org

สารบัญ

วัตถุประสงค์	4
วิจัย	4
ผลการศึกษา	5
วัตถุประสงค์ 1: แนวโน้มการผลิตและการบริโภคน้ำมันปาล์ม รวมทั้งผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย	5
แนวโน้มการผลิตและการบริโภค	6
ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ในภาคต่าง ๆ ของไทย	7
วัตถุประสงค์ 2: ต้นทุน ผลประโยชน์ และความท้าทายที่เกษตรกรรายย่อยของไทยเผชิญเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐาน RSPO	7
ต้นทุนการรับรองมาตรฐาน RSPO	7
ผลประโยชน์จากการรับรองมาตรฐาน RSPO	8
ความท้าทายในการเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน RSPO สำหรับเกษตรกรรายย่อย	9
วัตถุประสงค์ 3: ผลกระทบของมาตรฐาน RSPO ต่อการดำรงชีพของเกษตรกรรายย่อย	9
การปฏิบัติในการทำสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO	10
ผลกระทบด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมจากการรับรองมาตรฐาน RSPO	11
วัตถุประสงค์ 4: นโยบายเกี่ยวกับการเติบโตของผลิดภาพ การปกป้องป่า ความหลากหลายทางชีวภาพ สิทธิในที่ดิน และการรับรองมาตรฐานความยั่งยืนที่เกี่ยวข้องกับน้ำมันปาล์มและผลกระทบต่อการค้าของเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม	15
นโยบายเกี่ยวกับการปลูกแทน ผลิตภาพ และ สิทธิในที่ดิน	15
นโยบายเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตและความยั่งยืน	15
วัตถุประสงค์ 5: ข้อเสนอแนะ	19
เอกสารอ้างอิง	19

ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตน้ำมันปาล์มอันดับสามของโลกและมากกว่าร้อยละ 70 ของพื้นที่ปลูกปาล์มในประเทศไทย ปลูกโดย เกษตรกรรายย่อย จึงถือเป็นความท้าทายที่สำคัญต่อความยั่งยืนของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน ในการเสริมสร้างพลังของเกษตรกรรายย่อยเพื่อผลิตน้ำมันปาล์มที่ยั่งยืน มาตรฐาน RSPO สำหรับเกษตรกรรายย่อยอิสระที่พัฒนาขึ้นมาตั้งแต่ปีพ 2562 จะช่วยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรรายย่อยได้เป็นอย่างดี เพื่อมั่นใจในกระบวนการนี้ RSPO ได้มอบหมายมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อตรวจสอบภาคส่วนปาล์มน้ำมันในประเทศไทย โดยการศึกษาวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มประเทศไทยและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งเพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกต่อองค์กร RSPO เกี่ยวกับผลกระทบของการรับรองมาตรฐาน RSPO โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยที่มีเกษตรกรรายย่อยจำนวนมาก

วัตถุประสงค์ของการศึกษามีดังนี้

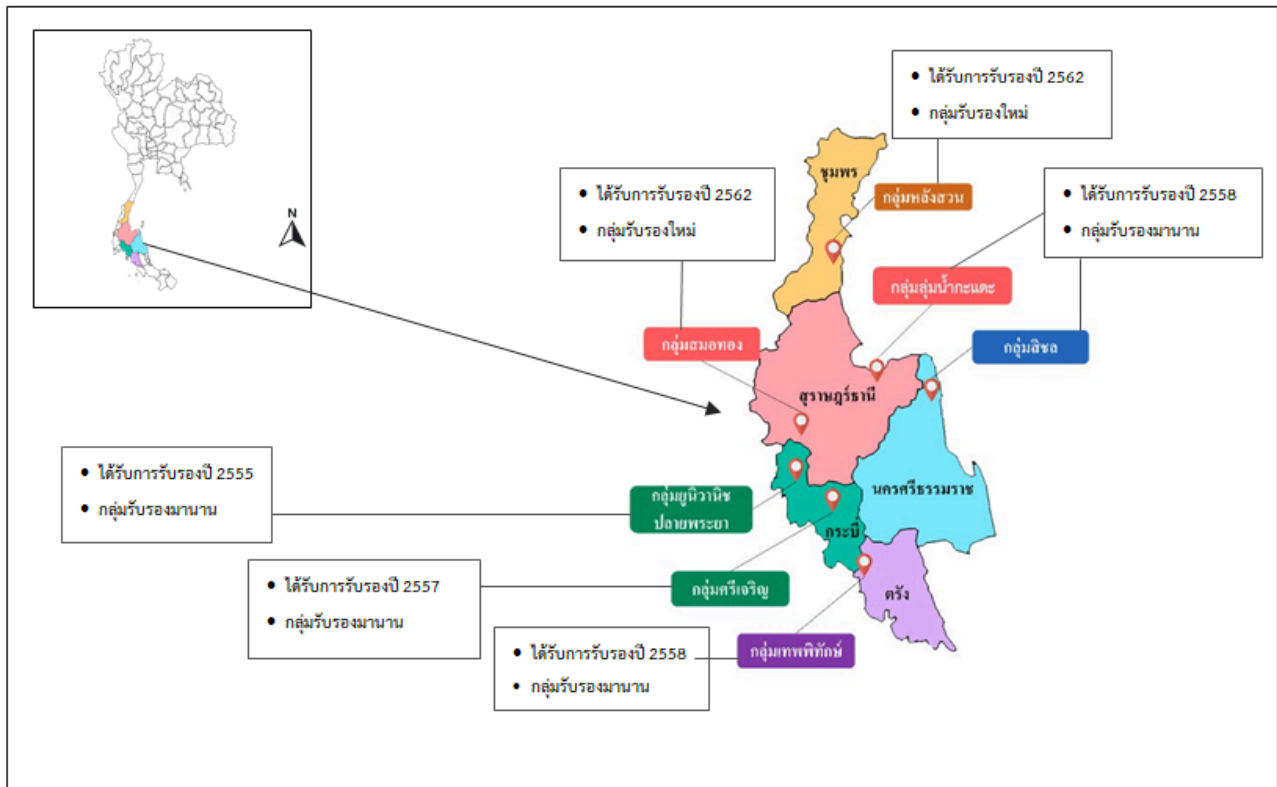
1. เพื่อศึกษาแนวโน้มการผลิตและการบริโภคน้ำมันปาล์ม รวมทั้งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ในภาคต่าง ๆ ของไทย
2. เพื่อประเมินต้นทุน ผลประโยชน์ และความท้าทายที่เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกปาล์มน้ำมันของไทยเผชิญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐาน RSPO สำหรับเกษตรกรรายย่อย (ISH)
3. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของมาตรฐาน RSPO ต่อการดำรงชีพของเกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยเปรียบเทียบระหว่างเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการรับรองและที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO
4. เพื่อประเมินนโยบายเกี่ยวกับการเติบโตของผลิตภาพ การปกป้องป่า ความหลากหลายทางชีวภาพ สิทธิในที่ดิน และการรับรองมาตรฐานความยั่งยืนที่เกี่ยวข้องกับน้ำมันปาล์มและผลกระทบต่อการค้าของเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม และ
5. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมจากการผลิตปาล์มน้ำมันของไทย โดยเฉพาะแนวทางในการปรับปรุงมาตรฐาน RSPO สำหรับเกษตรกรรายย่อย

วิธีวิจัย

วิธีวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย การตรวจสอบและประมวลข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) และการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) (ตารางที่ 1) โดยงานวิจัยนี้เน้นกลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO จำนวน 7 กลุ่มในภาคใต้ของไทย กระจายอยู่ใน 5 จังหวัด (ภาพที่ 1) โดยกลุ่มเกษตรกรรายย่อยแต่ละกลุ่มต้องได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO มาแล้วอย่างน้อย 3 ปี ซึ่งกลุ่มเกษตรกรรายย่อยนี้ยังสามารถแบ่งเพิ่มเติมออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการรับรองมานาน เป็นกลุ่มที่มีการบริหารจัดการค่อนข้างอยู่ตัว กล่าวคือได้รับการรับรองก่อนปี 2562 และกลุ่มที่ได้รับการรับรองใหม่ คือได้รับการรับรองในปี 2562 ข้อมูลปฐมภูมิที่รวบรวมได้ มีการวิเคราะห์ทั้งเชิงคุณภาพ เชิงพรรณนา และเชิงปริมาณ สำหรับการวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้การทดสอบสถิติที (t-test)

ตารางที่ 1: ภาพรวมวิธีการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและผู้มีส่วนร่วม

การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ	ผู้มีส่วนร่วม
การสัมภาษณ์รายบุคคล	เกษตรกรรายย่อย 302 ราย ประกอบด้วยเกษตรกรจากกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO 158 ราย และจากเกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรอง 144 ราย
สัมภาษณ์เชิงลึก	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในห่วงโซ่อุปทานน้ำมันปาล์ม ได้แก่ เจ้าของหรือผู้จัดการโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ เครือข่าย (Partner mills) ของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการรับรอง ผู้ตรวจประเมินภายนอก (Auditor) ประธานพันธมิตรน้ำมันปาล์มที่ยั่งยืนของประเทศไทย (TSPOA) ที่ปรึกษากลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการรับรอง ผู้แทนจากโครงการการผลิตและการจัดหาน้ำมันปาล์มที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (SCPOPP) ของ GIZ และเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรทั้งในระดับจังหวัดและระดับกรมที่มีส่วนร่วมขับเคลื่อนมาตรฐาน RSPO สำหรับเกษตรกรรายย่อย
การสนทนากลุ่ม	ผู้จัดการกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO กลุ่มละ 1 ครั้ง รวม 7 ครั้ง
การเข้าร่วมประชุมและสัมมนา	ประชุมและสัมมนาที่จัดโดย RSPO

ภาพที่ 1: พื้นที่ศึกษาใน 5 จังหวัด และที่ตั้งกลุ่มที่ได้รับการรับรอง 7 กลุ่มที่เลือกศึกษา

วัตถุประสงค์ 1: แนวโน้มการผลิตและการบริโภคน้ำมันปาล์ม รวมทั้งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

แนวโน้มการผลิตและการบริโภค

จนถึงปี 2564 ร้อยละ 85.5 ของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของไทยยังคงอยู่ในภาคใต้ โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมาก 5 อันดับแรก คือ สุราษฎร์ธานี กระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช และพังงา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556ก-2564ก) ในช่วงปี 2556-2564 ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบ (CPO) ของไทยเพิ่มขึ้น จาก 1.893 ล้านตัน เป็น 2.960 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.64 ต่อปี (กรมการค้าภายใน, 2565ง) การเพิ่มขึ้นของผลผลิตดังกล่าวเป็นผลมาจากการขยายพื้นที่ปลูกและเปอร์เซ็นต์น้ำมันที่สกัดได้ (OER) ซึ่งเพิ่มขึ้นเล็กน้อย (0.69% ต่อปี)

สำหรับผลผลิตทะลายปาล์มสด (FFB) ผลผลิตยังคงตามหลังประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย แม้ว่าผลผลิตจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ร้อยละ 48.46 ตั้งแต่ปี 2556 และส่วนใหญ่มาจากภาคใต้ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556ก-2564ก) อย่างไรก็ตาม สำหรับไทยแล้ว ยังคงเผชิญกับความท้าทายในการเพิ่มผลผลิตทะลายปาล์มสดต่อไร่และเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันที่สกัดได้เพื่อเพิ่มผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบ ความท้าทายดังกล่าวมาจากหลายสาเหตุ ที่สำคัญ ได้แก่ การขยายพื้นที่ปลูกในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ขาดความรู้ที่ถูกต้องในการจัดการการผลิต ราคา FFB ต่ำ ส่วนหนึ่งเนื่องจากสวนปาล์มอยู่ไกลจากโรงงานสกัดมาก การโค่นปาล์มเพื่อปลูกแทน (REPLANTING) ในพื้นที่ภาคใต้มีความล่าช้า และสวนปาล์มในพื้นที่ปลูกปาล์มใหม่ยังมีอายุน้อยให้ผลผลิตไม่เต็มที่ เป็นต้น

ด้านการบริโภคหรือการใช้ น้ำมันปาล์ม ไทยจัดเป็นผู้ผลิตที่ใช้น้ำมันปาล์มในประเทศเป็นหลัก กล่าวคือ มากกว่าร้อยละ 80 ของน้ำมันปาล์มที่ผลิตได้ต่อปี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556ข-2564ข) การใช้น้ำมันปาล์มที่เพิ่มขึ้นมาจากการใช้เพื่อผลิตไบโอดีเซลและน้ำมันปรุงอาหารเป็นหลัก การส่งออกและนำเข้ายังมีจำกัด เนื่องจากไทยยังไม่สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก โดยเฉพาะคู่แข่งอย่างมาเลเซียและอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตาม ข้อมูลระหว่างปี 2556-2564 ชี้ว่ามีการส่งออกและนำเข้า น้ำมันปาล์มอยู่บ้าง (ตารางที่ 2) ในช่วงที่มีผลผลิตค่อนข้างมาก (OVERSUPPLY) รัฐมีการส่งเสริมการส่งออกเพื่อบรรเทาปัญหาผลผลิตล้น ในทางกลับกัน ในช่วงที่ผลผลิตน้อยหรือขาดแคลน มีความจำเป็นในการนำเข้าเพื่อให้เพียงพอต่อการใช้ภายในประเทศ

ตารางที่ 2: ปริมาณการส่งออกและนำเข้า น้ำมันปาล์มของไทย ปี 2555-2564

ปี	ปริมาณการส่งออก (ตัน)	ปริมาณการนำเข้า (ตัน)
2555	411,925.54	158,458.36
2556	725,222.44	110,587.52
2557	355,330.60	127,737.53
2558	131,189.49	158,007.99
2559	117,537.97	116,077.75
2560	429,957.78	81,789.17

2561	472,037.68	70,651.10
2562	380,877.31	72,749.70
2563	297,939.27	105,415.78
2564	789,495.01	59,215.72

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556ช-2564ช

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ในภาคต่าง ๆ ของไทย

อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันมีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนความเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย ในระดับฟาร์ม มีครอบครัวเกษตรกรรายย่อยมากกว่า 4.0 แสนครัวเรือน มีรายได้จากสวนปาล์มน้ำมันทุกเดือนเพื่อรองรับค่าใช้จ่าย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556ช-2564ช) และประมาณร้อยละ 65 ของเกษตรกรรายย่อยมีการจ้างแรงงานช่วยในการทำสวนปาล์ม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเก็บเกี่ยว ก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกด้านเศรษฐกิจต่อพื้นที่และชุมชน (สุธัญญา ทองรักษ์ และคณะ, 2564) ซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นนี้ส่งผลให้เกษตรกรและแรงงานสามารถนำไปใช้จ่ายที่จำเป็นในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ เช่น อาหาร สุขภาพ การศึกษา และสินค้าที่จำเป็นอื่น ๆ (Qaim et al., 2020).

นอกจากนี้ อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันยังมีบทบาทในการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจตลอดห่วงโซ่อุปทาน ก่อให้เกิดการจ้างงานและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมากมาย การขยายตัวการผลิตปาล์มน้ำมันทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนปาล์มน้ำมันเติบโตเช่นเดียวกัน ทั้งธุรกิจปัจจัยการผลิต ลานเท โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ ธุรกิจกลางน้ำและปลายน้ำอื่น ๆ

ผลกระทบจากการปลูกปาล์มน้ำมันในไทยต่อการทำลายป่าไม้ไม่รุนแรงหรือมีน้อยมาก เนื่องจากการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่เป็นการขยายไปยังพื้นที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือพื้นที่ทำการเกษตรอื่น (Dallinger, 2011; Mukherjee and Sovacool, 2014; Korfak, 2018; Dumrongrojwatthana et al., 2020; Thongrak et al., 2021) ดังนั้น ผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมจากการผลิตปาล์มน้ำมัน ที่ยังคงมีความสำคัญต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน คือ การปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการใช้ปุ๋ยเคมีมากเกินไป (Jaroenkietkajorn & Gheewala, 2021).

ผลการศึกษา

วัตถุประสงค์ 2: ต้นทุน ผลประโยชน์ และความท้าทายที่เกษตรกรรายย่อยของไทยเผชิญ เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐาน RSPO

ต้นทุนการรับรองมาตรฐาน RSPO

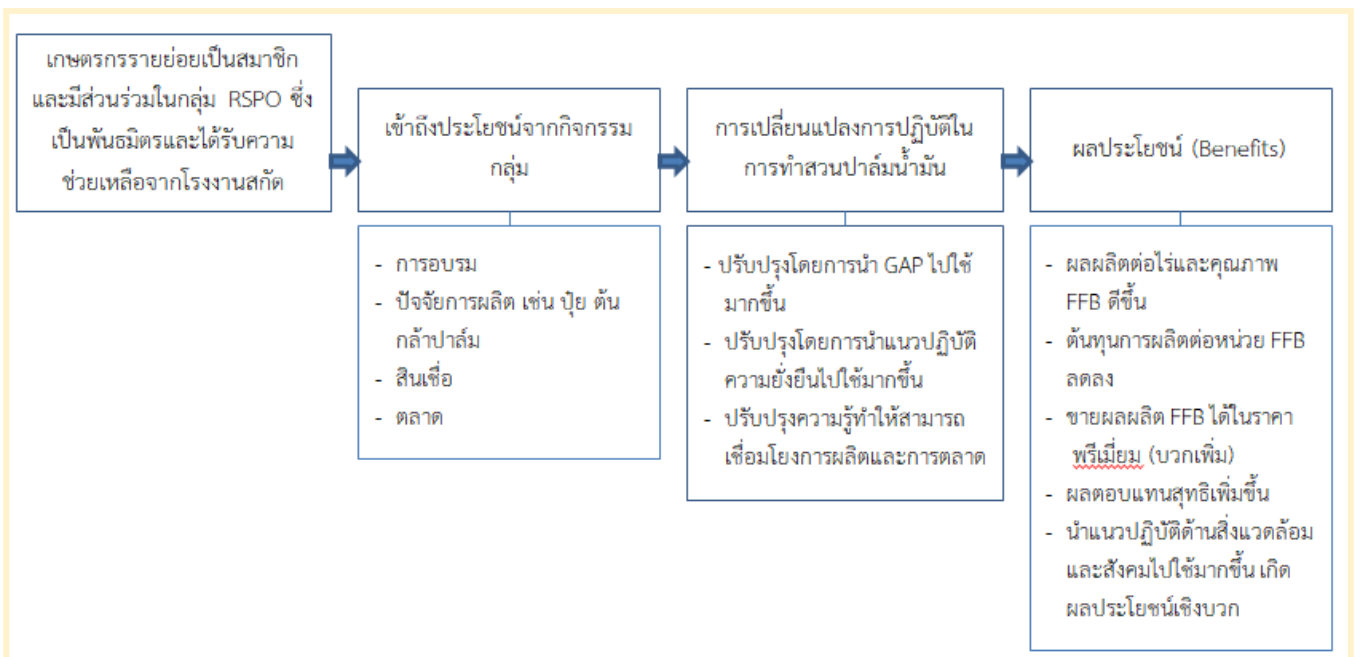
ในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO ไม่มีกลุ่มใดเลยที่ริเริ่มดำเนินการโดยเกษตรกรเอง แต่กลุ่มทั้งหมดเป็นการริเริ่มและได้รับการสนับสนุนจากโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบและหน่วยงานภายนอกอื่น โดยกลุ่มที่ผ่านการรับรองส่วนใหญ่มีความเชื่อมโยงหรือเป็นพันธมิตรกับโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ ซึ่งเป็นผู้นำในการริเริ่มและให้เงินทุนสนับสนุนในการจัดตั้งกลุ่มและบริหารจัดการกลุ่ม กลุ่มส่วนใหญ่ขยายผลผลิตปาล์มสดที่ผ่านการรับรองทางกายภาพ (Physical) ให้กับโรงงานสกัดพันธมิตรของตน โดยมีกลุ่มที่ได้รับ

การรับรองเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นที่ขายผลผลิตปาล์มสดที่ผ่านการรับรองในรูปแบบเครดิตทั้งหมดในตลาดโลก อีกหนึ่งกลุ่มขายผลผลิตปาล์มสดที่ผ่านการรับรองส่วนใหญ่ให้กับโรงงานพันธมิตร และขายผลผลิตอีกส่วนหนึ่งในรูปเครดิต

ค่าใช้จ่ายในกระบวนการรับรองมาตรฐาน RSPO ในส่วนของค่าใช้จ่ายล่วงหน้า (Upfront costs) สำหรับกลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่มีสมาชิกเริ่มต้น 60 และ 100 คน ประมาณ 1.204 และ 1.280 ล้านบาท ตามลำดับ เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดหาพนักงาน ขั้นตอนการรับรอง และการฝึกอบรมและการบริหารจัดการกลุ่ม จัดเป็นค่าใช้จ่ายล่วงหน้ามากที่สุดสามอันดับแรก ส่วนค่าใช้จ่ายในการตรวจประเมินภายนอก (Audit costs) ของกลุ่มที่มีสมาชิก 60-100 คน ประมาณ 295,000 บาท สำหรับค่าใช้จ่ายต่อเนื่องรายปี (Recurrent costs) หลังจากกลุ่มได้รับการรับรองครั้งแรกแล้ว กลุ่มที่มีสมาชิกต่างกันจะมีค่าใช้จ่ายรายปีต่างกันดังนี้: 972,500 บาท, 1.120, 1.410, และ 1.604 ล้านบาท สำหรับสมาชิก 100, 150, 200 และ 250 คน ตามลำดับ ค่าใช้จ่ายต่อเนื่องรายปีนี้เมื่อคิดต่อหัวสมาชิกจะลดลงเมื่อจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น แต่ลดลงไม่เป็นเส้นตรง ค่าใช้จ่ายต่อเนื่องรายปีนี้อาจไม่ใช่ข้อกักรวมหลักของกลุ่ม เนื่องจากหลังจากกลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO แล้ว กลุ่มต่าง ๆ เหล่านั้นสามารถขายผลผลิตปาล์มสดที่ได้รับการรับรองความยั่งยืนนี้ได้เพื่อเป็นรายได้ให้กับกลุ่ม

ผลประโยชน์จากการรับรองมาตรฐาน RSPO

เมื่อเกษตรกรรายย่อยที่เป็นสมาชิกกลุ่มนำแนวทางการปฏิบัติในการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนไปใช้ ประโยชน์จากการรับรองมาตรฐาน RSPO จะเกิดขึ้นชัดเจน (ภาพที่ 2) ผลการศึกษาในครั้งนี้ชี้ชัดแจ้งว่าการรับรองมาตรฐาน RSPO สำหรับเกษตรกรรายย่อยให้ผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจเป็นบวก แม้ว่ากลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการรับรองนั้นมีสมาชิกเพียง 60 คนก็ตาม เมื่อขนาดของกลุ่มขยายใหญ่ขึ้น ผลประโยชน์ก็จะเพิ่มตามไปด้วย อาทิเช่น ผลประโยชน์สุทธิเกิดขึ้นกับเกษตรกรสูงถึง 10.416 ล้านบาทต่อปีจากสมาชิก 260 คน

ภาพที่ 2: ภาพรวมผลประโยชน์จากการรับรองมาตรฐาน RSPO สำหรับเกษตรกรรายย่อยของไทย

ความท้าทายในการเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน RSPO สำหรับเกษตรกรรายย่อย

แม้ว่าการรับรองมาตรฐาน RSPO จะมีผลประโยชน์ชัดเจนดังที่กล่าวข้างต้น แต่เกษตรกรรายย่อยยังคงเผชิญกับความท้าทายในการบรรลุเป้าหมายการรับรองมาตรฐานดังกล่าว โดยความท้าทายที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

- **ความท้าทายด้านตลาด:** ตลาดน้ำมันปาล์มยั่งยืน CSPO ยังมีจำกัด ส่งผลให้ราคา CSPO ต่ำ โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบของไทยส่วนใหญ่จึงไม่มีแรงจูงใจเพียงพอที่จะส่งเสริมการรับรองมาตรฐาน RSPO สำหรับเกษตรกรรายย่อย (ISH Standard)
- **ด้านนโยบาย:** นโยบายของรัฐบาลต่อการรับรองมาตรฐาน RSPO มีความคลุมเครือ แม้ว่ารัฐบาลไทยจะส่งเสริมแนวทางปฏิบัติด้านความยั่งยืนในการผลิตทางการเกษตร แต่แผนของรัฐบาลยังไม่ได้เจาะจงเฉพาะปาล์มน้ำมัน ทำให้ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐที่เป็นรูปธรรม
- **ด้านความตระหนักรู้:** ความรู้ ความตระหนักรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน และผลประโยชน์จากการรับรองมาตรฐาน RSPO ในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรรายย่อยยังคงมีจำกัด เป็นอุปสรรคต่อการรับรองมาตรฐาน RSPO สำหรับเกษตรกรรายย่อย
- **ความซับซ้อนของมาตรฐาน RSPO:** ความซับซ้อนของมาตรฐานเป็นความท้าทาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเกษตรกรรายย่อยที่ไม่มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ รวมทั้งปัญหาการตีความในบริบทของไทย ทำให้การปฏิบัติตามมาตรฐานยิ่งยากมากขึ้น
- **ความท้าทายเฉพาะของมาตรฐาน RSPO:** ปัญหาเกี่ยวกับดิน เอกสาร และค่าใช้จ่ายในการตรวจประเมินภายนอกค่อนข้างสูง ประกอบกับกระบวนการในการรับรองที่ใช้เวลานาน เป็นอุปสรรคต่อการรับรอง นอกจากนี้ ความคลาดเคลื่อนในการตีความตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ทำให้กระบวนการรับรองมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น
- **ความท้าทายขององค์กร RSPO:** เจ้าหน้าที่ RSPO ในระดับพื้นที่และระดับประเทศยังมีไม่เพียงพอที่จะช่วยให้เกษตรกรรายย่อยเข้าใจมาตรฐาน RSPO และกระบวนการรับรอง
- **ข้อจำกัดของเกษตรกรรายย่อย:** ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ ระดับการศึกษาและอายุ ความเข้าใจของเกษตรกรรายย่อยเกี่ยวกับมาตรฐานและการนำมาตรฐาน RSPO ไปปฏิบัติ
- **การขาดแคลนบุคลากร:** การไม่มีบุคลากรที่ให้การสนับสนุนทางเทคนิคหรือวิชาการเกี่ยวกับมาตรฐาน RSPO แก่กลุ่มเกษตรกรรายย่อยถือเป็นความท้าทายที่สำคัญ

ผลการศึกษา

วัตถุประสงค์ 3: ผลกระทบของมาตรฐาน RSPO ต่อการดำรงชีวิตของเกษตรกรรายย่อย

เมื่อเปรียบเทียบผลกระทบของการรับรองมาตรฐาน RSPO ต่อเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับและไม่ได้รับการรับรอง ผลการศึกษาชี้ชัดว่ามีความแตกต่างกันในด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ โดยทั่วไปการรับรองมาตรฐาน RSPO จะช่วยเพิ่มความรู้ในการผลิตปาล์มน้ำมัน ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเกษตรกรด้วยกันเอง ลดความเสี่ยงด้านสุขภาพ ปรับปรุงด้านความปลอดภัยในการทำสวนปาล์มน้ำมัน และเพิ่มความตระหนักรู้ด้านความยั่งยืนในเกษตรกรรายย่อยที่ไม่ได้รับการรับรอง ด้านสิ่งแวดล้อม เกษตรกรรายย่อยที่ผ่านการรับรองได้นำหลักปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมไปดำเนินการมากกว่าเกษตรกรรายย่อยที่ไม่ได้รับการรับรอง ในแง่ของผลกระทบทางเศรษฐกิจ การรับรองช่วยให้เกษตรกรรายย่อยสามารถเข้าถึงปัจจัยการผลิต บริการ และตลาดได้ดีขึ้น รวมทั้งได้รับราคาพรีเมียม (บวกเพิ่ม) สำหรับผลผลิตปาล์มทะเลลายสด (FFB) ที่จำหน่ายตารางที่ 3 สรุปภาพรวมลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของเกษตรกรรายย่อยของไทย ส่วนตารางที่ 4 แสดงภาพรวมผลกระทบทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO

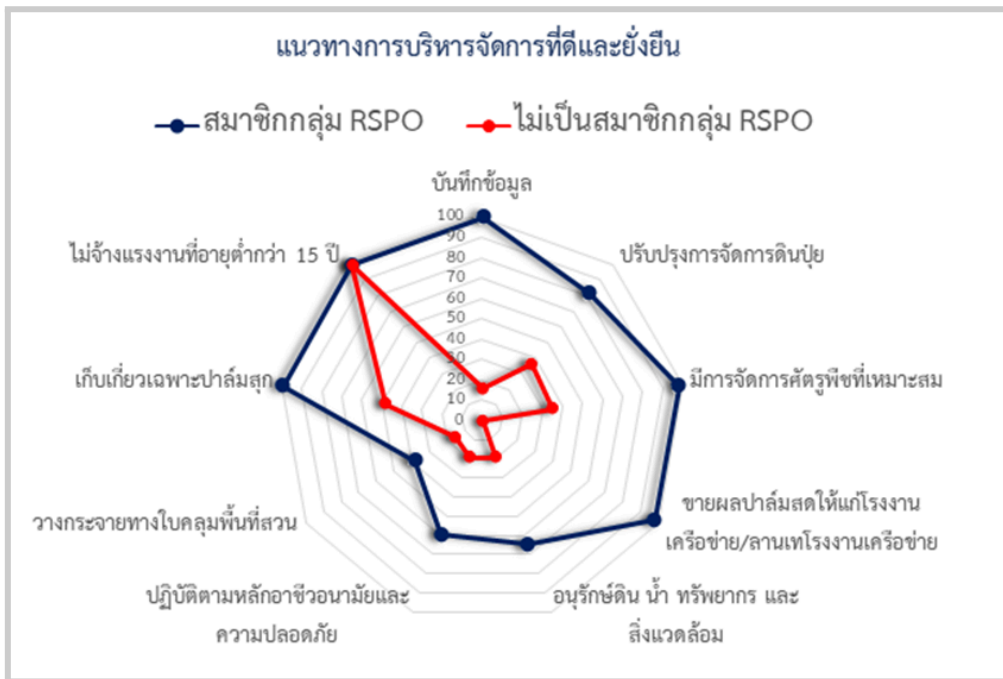
ตารางที่ 3: ภาพรวมลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของเกษตรกรรายย่อยของไทย

<p>ลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของเกษตรกรรายย่อย</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ร้อยละ 90 ของเกษตรกรรายย่อยมีอายุมากกว่า 40 ปี ● เกษตรกรรายย่อยมากกว่าครึ่ง (55.6%) เป็นเพศชาย แต่เกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการรับรองเป็นเพศชายมากกว่า (63.3%) ● ร้อยละ 75 ของเกษตรกรรายย่อยได้รับการศึกษาไม่เกินชั้นมัธยมศึกษา ● ร้อยละ 80 ของเกษตรกรรายย่อยมีครอบครัวแล้ว ● เกษตรกรรายย่อยมีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.5 คน และ 2 คน เป็นสมาชิกที่ทำงานสร้างรายได้
<p>แรงงานและการผลิต</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ภรรยาช่วยเกษตรกรชายในการทำสวนปาล์มด้วย และเกษตรกรส่วนใหญ่มีการจ้างแรงงานช่วยในการทำสวนปาล์ม ● เกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการรับรองมีพื้นที่สวนปาล์มน้ำมันมากกว่าเกษตรกรรายย่อยที่ไม่ได้รับการรับรอง (31.63 ไร่ และ 21.50 ไร่ ตามลำดับ) ● เกษตรกรรายย่อยร้อยละ 85.1 พังพาล์มน้ำมันเป็นแหล่งรายได้หลักของครัวเรือน มีเกษตรกรรายย่อยจำนวนไม่น้อยที่มีรายได้จากแหล่งอื่นด้วย โดยแหล่งรายได้อื่นที่สำคัญได้แก่ การทำสวนยางพารา และสวนไม้ผล ที่โดดเด่นคือสวนทุเรียน ● เกษตรกรรายย่อยร้อยละ 54.7 มีประสบการณ์ในการทำสวนปาล์มน้ำมันมากกว่า 15 ปี โดย เกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการรับรองมีประสบการณ์มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรอง

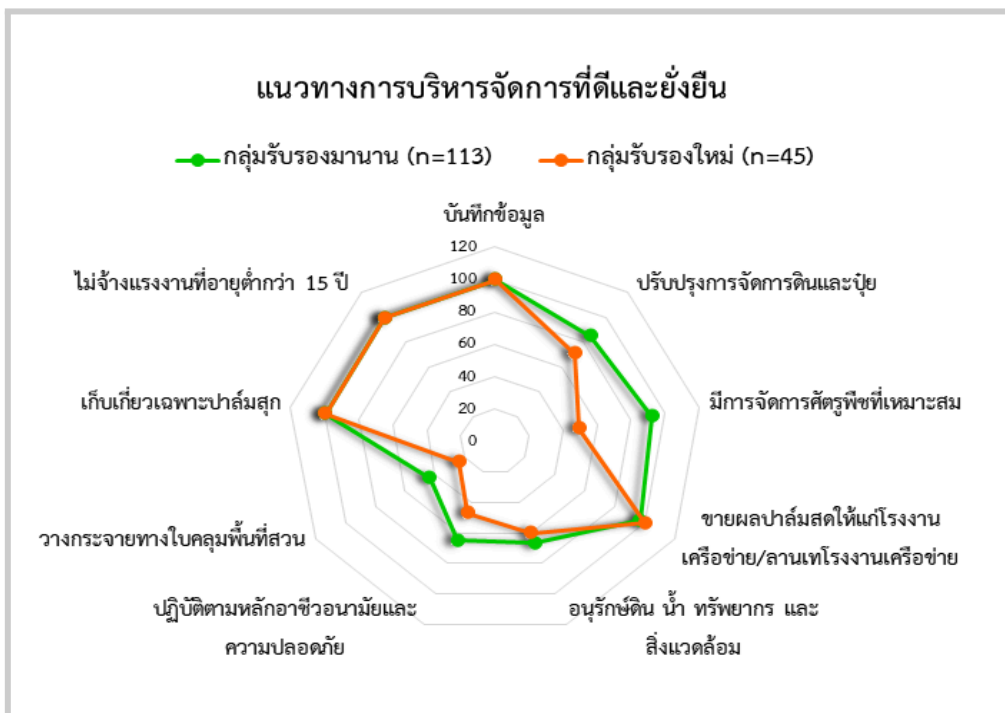
นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความคิดเห็นของเกษตรกรรายย่อยต่อการรับรองมาตรฐาน RSPO เกษตรกรที่ได้รับการรับรองเกือบทั้งหมด (97.5%) เห็นด้วยเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม และเกษตรกรทั้งหมดมีความพึงพอใจกับการเป็นสมาชิกกลุ่ม และผลการศึกษาน่าสนใจคือ เกษตรกรที่ยังไม่ได้รับการรับรองมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อกลุ่มและต่อสมาชิกที่ได้รับการรับรอง แต่เกษตรกรที่ยังไม่ได้รับการรับรองเหล่านี้เมื่อได้รับเชิญให้เข้าร่วมกลุ่ม RSPO เกษตรกรดังกล่าวเลือกที่จะไม่เข้าร่วมเนื่องจากหลายปัจจัย เช่น ข้อจำกัดด้านเวลาในการฝึกอบรม (59.6%) พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันมีน้อย (21.3%) และ ปัจจัยอื่น ๆ (25.5%) เช่น เอกสารสิทธิ์ที่ดิน อายุมาก ปัญหาสุขภาพ และอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลจากกลุ่มมาก

การปฏิบัติในการทำสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการรับรองที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาทั้งหมดได้นำแนวทางปฏิบัติในการทำสวนปาล์มน้ำมันที่ยั่งยืน (OIL PALM SUSTAINABLE PRACTICES: OPSP) ไปใช้ในสัดส่วนที่มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรอง (ภาพที่ 3) เมื่อเปรียบเทียบการนำ OPSP มาใช้ระหว่างเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมานานและที่ได้รับการรับรองใหม่ ผลการศึกษาพบว่าในแนวทางปฏิบัติในการทำสวนปาล์มน้ำมันที่ยั่งยืนส่วนใหญ่ คือ 5 จาก 9 แนวทาง เกษตรกรที่ได้รับการรับรองมานานมีอัตราการยอมรับที่สูงกว่าเกษตรกรที่ได้รับการรับรองใหม่ (ภาพที่ 4) ได้แก่ การจัดการศัตรูพืชที่เหมาะสมรวมถึง IPM การวางทางใบกระจายคลุมทั่วสวนปาล์ม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย (OSH) การปรับปรุงดินและการจัดการเรื่องปุ๋ย และการอนุรักษ์ดิน น้ำ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ส่วนแนวทางปฏิบัติที่เหลือมีอัตราการยอมรับใกล้เคียงกัน (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 3: การนำแนวทางการจัดการสวนปาล์มอย่างยั่งยืนไปปฏิบัติของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม RSPO

ภาพที่ 4: การนำแนวทางการจัดการสวนปาล์มอย่างยั่งยืนไปปฏิบัติของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่ม RSPO เก่าและกลุ่มใหม่.

ผลกระทบด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมจากการรับรองมาตรฐาน RSPO

ผลการศึกษาดังกล่าวที่ 4, 5 และ 6 ชี้ให้เห็นว่าการรับรองมาตรฐาน RSPO ส่งผลกระทบต่อมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม สำหรับเกษตรกรรายย่อยของไทย การรับรองได้นำไปสู่การปรับปรุงความรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรด้วยกันเองและระหว่างเกษตรกรกับโรงงานพันธมิตร สุขภาพ ความปลอดภัย และความตระหนักรู้ด้านความยั่งยืนของเกษตรกรรายย่อย มิติเชิงบวกทางด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรราย

ย่อยที่ผ่านการรับรองสามารถเข้าถึงทรัพยากร โอกาสทางการตลาด และราคาพิเศษสำหรับผลผลิตปาล์มสดได้ดีขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตต่อไร่และผลตอบแทนสุทธิสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรรายย่อยที่ไม่ได้รับการรับรองเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการรับรองมานานจะได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการรับรองได้นำแนวทางปฏิบัติในการทำสวนปาล์มที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ในสัดส่วนสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรอง

ตารางที่ 4: ผลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรรายย่อยทั้งที่ได้รับและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO

ประเภทผลกระทบ	ตัวแปร*	เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง = 158 ราย	เกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรอง = 144 ราย
ผลกระทบด้านสังคม	ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มของเกษตรกรดีขึ้น	100%	13.8%
	ความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรด้วยกันเอง และความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรกับโรงงานสกัดดีเซล	99.4%	1.4%
	ความเสี่ยงด้านสุขภาพของเกษตรกร สมาชิกในครัวเรือน และแรงงานจ้าง ลดลง	98.6%	18.8%
	ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุในการทำสวนปาล์มของเกษตรกรสมาชิกในครัวเรือน และแรงงานจ้างมีมากขึ้น	99.4%	18.1%
	ผลประโยชน์ต่อเกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรอง		(เกษตรกร = 47 ราย)**
	<ul style="list-style-type: none"> มีเกษตรกรที่มีความรู้ในชุมชนเพื่อช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรมากขึ้น มีสวนปาล์มที่มีการจัดการที่ดีเลิศในชุมชน เพิ่มความตระหนักรู้ให้กับเกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรอง 	91.4%	97.9%
		74.8%	68.0%
		52.5%	91.4%
ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม	การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำการเกษตรก่อนการทำสวนปาล์มน้ำมัน	76.9% ของจำนวนแปลง	79.7% ของจำนวนแปลง
	การวางทางใบปาล์มกระจายคลุมพื้นที่สวนเพื่อรักษาความชื้น ควบคุมวัชพืชและการพังทลายของดิน	38.6%	16%
	หยุดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	73.5%	65.3%
	ลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	26.5%	16.0%
	นำการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ไปปฏิบัติ	12.0%	0.0%
	มีการการอนุรักษ์ดิน น้ำ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	64.6%	18.8%
	นำแนวปฏิบัติด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปใช้	59.5%	18.8%
ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ	เข้าถึงบริการเก็บเกี่ยวทะลายปาล์มด้วยราคาที่สมเหตุสมผล	88.6%	4.9%
	เข้าถึงบริการการวิเคราะห์ดินและใบปาล์ม	60.8%	4.9%
	ซื้อปุ๋ยเคมีได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาดจากการรวมกันซื้อในกลุ่ม	24.7%	4.2%

	ได้ทะลายปาล์มเปล่าจากโรงงานสกัดฟรี หรือได้ในราคาที่ต่ำมาก	7.6%	0.7%
	ซื้อต้นกล้าได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาดเนื่องจากโรงงานเครือข่ายให้ส่วนลด	6.3%	0.7%
	ได้เครดิตจากโรงงานสกัดในการซื้อปุ๋ยเคมี	1.9%	2.1%
	เข้าถึงสินเชื่อ	0%	1.4%

หมายเหตุ: * เกษตรกร 1 รายสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

** ร้อยละคำนวณจากเกษตรกรที่รับรู้และรับทราบเกี่ยวกับมาตรฐาน RSPO

ตารางที่ 5: ต้นทุนเฉลี่ย ผลตอบแทน และผลตอบแทนสุทธิ จากการผลิตปาล์มน้ำมันของเกษตรกร ปี 2564 และ 2565

ปี	ตัวแปร*	เกษตรกรที่ได้รับ	เกษตรกรที่ไม่ได้รับ	เกษตรกรที่ได้รับการ	เกษตรกรที่ได้รับการ
		การรับรอง	การรับรอง	รับรองมานาน	รับรองใหม่
2021	ต้นทุนการผลิต* (บาท/ไร่)	5,346.20	4,601.60	5,444.30	5,099.90
	ผลผลิต (กก./ไร่)	3,454.70	2,578.20	3,605.60	3,075.70
	ราคา (บาท/กก.)	6.72	6.18	6.89	6.20
	ผลตอบแทน (บาท/ไร่)	23,217.20	15,945.10	24,861.60	19,087.90
	ต้นทุนการผลิต/กิโลกรัม FFB (บาท)	1.51	1.78	1.51	1.66
	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)	17,871.00	11,343.50	19,417.10	13,982.20
	ผลตอบแทนสุทธิจากปาล์มน้ำมันทั้งหมด (บาท/คร้วเรือน)**	548,640.00	231,407.00	436,884.80	339,767.50
2022	ต้นทุนการผลิต* (บาท/ไร่)	6,710.40	5,759.90	6,920.70	6,182.10
	ผลผลิต (กก./ไร่)	3,569.80	2,662.40	3,762.30	3,086.20
	ราคา (บาท/กก.)	7.70	7.34	7.84	7.24
	ผลตอบแทน (บาท/ไร่)	27,494.80	19,532.60	29,509.30	22,436.40
	ต้นทุนการผลิต/กิโลกรัม FFB (บาท)	1.88	2.16	1.83	2.00
	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)	20,776.10	13,772.70	22,624.20	16,263.90
	ผลตอบแทนสุทธิจากปาล์มน้ำมันทั้งหมด (บาท/คร้วเรือน)**	637,826.30	279,943.00	509,044.50	395,212.80

หมายเหตุ: * ต้นทุนการผลิตคิดเฉพาะต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด

** ได้จากผลตอบแทนสุทธิต่อไร่คูณด้วยพื้นที่สวนปาล์มที่เก็บเกี่ยวผลผลิตได้

ตารางที่ 6: ผลผลิตปาล์มน้ำมัน (FFB) ของเกษตรกร ปี 2564 และ 2565

ปี	ผลผลิต FFB (กก./ไร่)	จำนวนเกษตรกร (ตัวเลขในวงเล็บคือร้อยละ)		จำนวนเกษตรกร (ร้อยละ)*	
		ได้รับการรับรอง	ไม่ได้รับการรับรอง	ที่ได้รับการรับรองมานาน	ที่ได้รับการรับรองใหม่
		จำนวน 158 ราย	จำนวน 144 ราย	จำนวน 113 ราย	จำนวน 45 ราย

2021	≤ 2,000	9 (5.7)	16 (11.1)	9 (8.0)	0 (0.0)
	2,001-3,000	52 (32.9)	99 (68.8)	31 (27.4)	21 (46.7)
	3,001-4,000	63 (39.9)	28 (19.4)	42 (37.2)	21 (46.7)
	4,001-5,000	19 (12.0)	1 (0.7)	16 (14.1)	3 (6.6)
	> 5,000	15 (9.5)	0 (0.0)	15 (13.3)	0 (0.0)
	Mean (S.D.)	3,454.7 (1,313.1)	2,578.2 (552.3)	3,605.6 (1,496.2)	3,075.7 (499.2)
2022	≤2,000	7 (4.4)	13 (9.0)	6 (5.3)	1 (2.2)
	2,001-3,000	45 (28.5)	98 (68.1)	28 (24.8)	17 (37.8)
	3,001-4,000	66 (41.8)	32 (22.2)	43 (38.1)	23 (51.1)
	4,001-5,000	24 (15.2)	1 (0.7)	20 (17.7)	4 (8.9)
	> 5,000	16 (10.1)	0 (0.0)	16 (14.1)	0 (0.0)
	Mean (S.D.)	3,569.8 (1,398.1)	2,662.4 (518.6)	3,762.3 (1,579.1)	3,086.2 (541.0)

หมายเหตุ: * เกษตรกรที่ได้รับการรับรองมานานและที่ได้รับการรับรองใหม่ หมายถึง เกษตรกรที่มาจากกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO มานาน และมาจากกลุ่มที่ได้รับการรับรองใหม่ ตามลำดับ

ผลการศึกษา

วัตถุประสงค์ 4: นโยบายเกี่ยวกับการเติบโตของผลิตภาพ การปกป้องป่า ความหลากหลายทางชีวภาพ สิทธิในที่ดิน และการรับรองมาตรฐานความยั่งยืนที่เกี่ยวข้องกับน้ำมันปาล์มและผลกระทบต่อการค้ารังสีของเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ (Thailand Oil Palm Board: TOPB) ได้จัดทำแผนพัฒนาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มที่สำคัญในอดีต 3 แผน ได้แก่ แผนพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. 2551-2555 แผนพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. 2556 – 2560 และยุทธศาสตร์การพัฒนาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มครบวงจร พ.ศ. 2560-2579 ผู้วิจัยได้ประเมินผลกระทบเชิงนโยบายดังนี้

นโยบายเกี่ยวกับการปลูกแทน ผลิตภาพ และสิทธิในที่ดิน

แผนพัฒนาทั้ง 3 ฉบับเน้นส่งเสริมการปลูกปาล์มใหม่ในพื้นที่เหมาะสมและเพิ่มผลผลิต การดำเนินการตามแผนดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความคืบหน้าบางประการในการบรรลุเป้าหมาย การขยายพื้นที่ปลูกปาล์มใหม่ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 2 ล้านไร่ (320,000 เฮกตาร์) ซึ่งส่วนใหญ่ขยายพื้นที่ปลูกไปในพื้นที่เกษตรกรรม เช่น สวนยางพารา นาข้าวที่ถูกทิ้งร้าง ทุ่งโล่ง และสวนผลไม้ อย่างไรก็ตาม ผลผลิตที่ตั้งเป้าไว้ที่ 3.5 ตันต่อไร่ต่อปียังไม่บรรลุผล ในแง่ของสิทธิในที่ดิน ยังไม่มีการรายงานพื้นที่ปลูกปาล์มที่บุกรุกป่าในขณะนั้น มีเพียงพื้นที่เกษตรกรรมแบบดั้งเดิมถูกตัดแปลงเพื่อการปลูกปาล์มใหม่ มีเอกสารที่ดินของไทยบางประเภท เช่น ภ.บ.ท. 5 (8.6%) ซึ่งไม่สอดคล้องตามมาตรฐาน RSPO อย่างไรก็ตาม รัฐบาลมี

วามตระหนักเกี่ยวกับประเด็นสิทธิในที่ดินมาก และกำลังหาแนวทางที่จะจัดการกับประเด็นทางด้านกฎหมายและโครงสร้างที่ซับซ้อนและท้าทายของการถือครองที่ดินของประเทศดังกล่าว

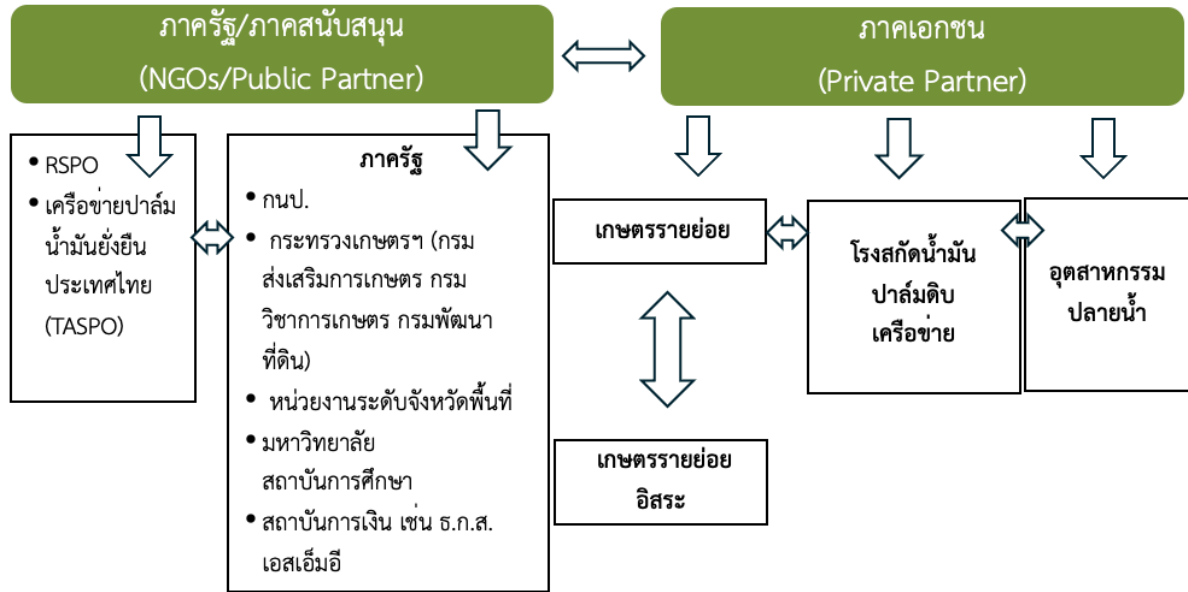
นัยเชิงนโยบายเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตและความยั่งยืน

ในแผนพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันฯ ฉบับที่สองและสาม ได้ให้ความสำคัญกับมาตรฐานการผลิตและความยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น แผนเหล่านี้มุ่งเน้นให้มีมาตรฐานการผลิตที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ซึ่งรวมถึง GAP และ GMP สำหรับลานเทและโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ ตามลำดับ แม้ว่ามาตรฐานความยั่งยืนจะได้รับการยอมรับในระดับนโยบายการพัฒนา แต่มาตรฐาน RSPO ไม่ได้ถูกกล่าวถึงอย่างชัดเจนในแผนพัฒนาเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม มีหลักฐานที่แสดงว่ามีกรยอมรับและรู้จักมาตรฐาน RSPO อย่างค่อยเป็นค่อยไปในไทย ตัวอย่างเช่น แผนพัฒนาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มจังหวัดสุราษฎร์ธานี และโครงการ SCPOPP เป็นโครงการพัฒนาการเกษตร 2 โครงการในระดับจังหวัดที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ในการผลักดันการนำมาตรฐาน RSPO ไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาปาล์มน้ำมัน ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2565 มีสมาชิกผู้ปลูกปาล์มน้ำมันของ RSPO ประเทศไทยประกอบด้วยกลุ่มเกษตรกรรายย่อยอิสระ 63 กลุ่ม ในจำนวนนี้มี 19 กลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO มีสมาชิกมากกว่า 5,400 คน มีพื้นที่สวนปาล์มที่ได้รับการรับรองประมาณ 170,594 ไร่ (27,295 เฮกตาร์) คิดเป็นร้อยละ 2.8 ของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งหมด กลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO นี้มีความโดดเด่นเป็นพิเศษในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและกระบี่ สาเหตุหลักมาจากความพยายามของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบและโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม เพื่อยกระดับการรับรองมาตรฐาน RSPO ในช่วงแผนปัจจุบัน หน่วยงานภาครัฐได้เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมและให้เกษตรกรในโครงการพัฒนาเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ 5: ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา นักวิจัยเสนอแนะว่าตัวแบบที่เหมาะสมที่สุดในการก้าวไปสู่การรับรองมาตรฐาน RSPO คือ การนำตัวแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนารัฐกิจเกษตร (Agri-PPPs) มาใช้ ดังแสดงในภาพที่ 5 ตัวแบบความร่วมมือนี้มีศักยภาพที่จะช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันให้มีความยั่งยืน เป็นตัวแบบที่เกษตรกรรายย่อยได้ประโยชน์ และช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมได้ประโยชน์ร่วมกัน

การเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน RSPO สำหรับเกษตรกรรายย่อย ในประเทศไทย

ภาพที่ 5: ตัวแบบการพัฒนาเกษตรกรรายย่อยสู่การรับรองมาตรฐาน RSPO ในประเทศไทย

นักวิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการก้าวไปสู่การรับรองมาตรฐาน RSPO มากขึ้น ดังนี้

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ข้อเสนอแนะ
โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ	สร้างกรอบการทำงานที่แข็งแกร่งสำหรับการส่งเสริมความต้องการใช้น้ำมัน CSPO ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรรายย่อย รับรองผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน การให้ข้อมูลการตลาดแก่เกษตรกรรายย่อย เพิ่มการมีส่วนร่วมของกลุ่ม การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับการเตรียมการรับรองกลุ่มเกษตรกรรายย่อย และการจัดบันทึกเพื่อติดตามการลงทุนในกลุ่มเกษตรกรรายย่อย สร้างความร่วมมือระหว่างโรงงานและกลุ่มเกษตรกรรายย่อยให้แข็งแกร่งเพื่อลดต้นทุนการผลิตและส่งเสริมแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน
เกษตรกรรายย่อย	เสริมสร้างการปฏิบัติตามมาตรฐาน RSPO โดยการอุทิศเวลามากขึ้นในการฝึกอบรม ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเกษตรกรรายย่อยที่ผ่านการรับรองด้วยกัน เปิดโอกาสให้เกษตรกรรายย่อยที่ไม่ได้รับการรับรองเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เน้นการจดบันทึกที่แม่นยำสำหรับการประเมินตนเอง และส่งเสริมการทำเกษตรหลากหลายเพื่อเพิ่มรายได้ของครอบครัว
กลุ่มเกษตรกรรายย่อย	จัดการข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพและการดำรงชีพให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ เพิ่มขีดความสามารถของคณะกรรมการเพื่อความยืดหยุ่นและการพึ่งพาตนเอง จ้างพนักงานประจำเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญการจัดการที่มีประสิทธิภาพและมุ่งเน้นเชิงธุรกิจ ด้วยการเพิ่มรายได้และลดค่าใช้จ่าย จัดการกับประเด็นความท้าทายของสมาชิก และมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามมาตรฐาน RSPO สำหรับเกษตรกรรายย่อย (ISH)

	<p>กลุ่มที่ต้องการเข้าสู่การรับรองแต่ไม่มีทรัพยากรเพียงพอควรมุ่งหาความร่วมมือและขอความช่วยเหลือ หรือพิจารณาจ้างองค์กรที่ปรึกษา สำหรับกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นใหม่แนะนำให้ตั้งเป้าหมายไว้ที่สมาชิกอย่างน้อย 100 คน เพื่อให้มั่นใจว่าการบริหารจัดการมีความคุ้มค่าและได้รับประโยชน์จากการประหยัดเนื่องจากขนาด</p>
องค์กร RSPO	<p>เพื่อสนับสนุนให้ RSPO ในประเทศไทยสามารถทำงานตามภารกิจได้ ด้วยการเพิ่มพนักงานและริเริ่มการณรงค์สร้างความตระหนักรู้ผ่าน TSPOA และช่องทางอื่น ๆ มุ่งเน้นช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยให้มีความเข้าใจมาตรฐาน RSPO และกระบวนการรับรอง ชี้แจงและให้มีความชัดเจนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของมาตรฐาน RSPO ที่มักทำให้เกิดความสับสน และเพิ่มขีดความสามารถของผู้จัดการกลุ่ม ควรให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่กลุ่มโดยร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะให้ทบทวนข้อกำหนดที่ให้การประเมินภายใน 100% ปรับปรุงกระบวนการตรวจประเมิน (Auditing process) ให้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มขีดความสามารถของผู้ตรวจประเมินภายนอกในประเทศไทยสำหรับการให้บริการที่รวดเร็วและราคาไม่สูงจนเกินไป</p>
หน่วยงานภาครัฐ	<p>ร่วมมือกับองค์กร RSPO เพื่อเพิ่มความตระหนักรู้เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการผลิตปาล์มน้ำมันที่ยั่งยืนและมาตรฐาน RSPO จัดตั้งหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาแบบประสานงาน เร่งรัดการนำมาตรฐานน้ำมันปาล์มอย่างยั่งยืนของประเทศไทยมาใช้ภายใต้กรอบ RSPO และใช้เป็นมาตรฐานการผลิตระดับชาติ สร้างแพลตฟอร์มความยั่งยืนที่นำโดยรัฐ ให้การสนับสนุนทางการเงินเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและกิจกรรมกลุ่มเกษตรกร และการใช้มาตรการจูงใจสำหรับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก</p>

[ดาวน์โหลด รายงานฉบับสมบูรณ์ ได้ที่นี่](#)

- กรมการค้าภายใน. (2565ก). ศูนย์ข้อมูลน้ำมันปาล์ม (ออนไลน์). สืบค้นได้ที่: <http://www.palm.dit.go.th/>. [สืบค้นเมื่อ 16/08/2565].
- กรมการค้าภายใน. (2565ข). ราคาน้ำมันปาล์มดิบ. (ออนไลน์). สืบค้นได้ที่: <http://www.agri.dit.go.th/>. [สืบค้นเมื่อ 23/08/2565].
- กรมการค้าภายใน. (2565ค). เพอร์เซ็นต์น้ำมันที่สกัดได้. (ออนไลน์). สืบค้นได้ที่: <http://www.agri.dit.go.th/>. [สืบค้นเมื่อ 16/08/2565].
- กรมการค้าภายใน. (2565ง). ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบ. (ออนไลน์). สืบค้นได้ที่: <http://www.agri.dit.go.th/>. [สืบค้นเมื่อ 23/08/2565].
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2556ก-2565ก). สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม (ออนไลน์). สืบค้นได้ที่: <http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/ebook/>. [สืบค้นเมื่อ 31/07/2565].
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2556ข-2565ข). สถิติการเกษตรของประเทศไทย 2555-2564. (ออนไลน์). สืบค้นได้ที่: <http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/ebook/>. [สืบค้นเมื่อ 31/07/2565].
- สุธัญญา ทองรักษ์ สิริรัตน์เกียรติปฐมชัย และธีระพงศ์ จันทนิยม. (2564). การพัฒนาการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนเพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดสตูลและพัทลุง. รายงานการวิจัย. สกสว. กรุงเทพฯ.
- Dallinger, J. (2011). Oil palm development in Thailand: economic, social and environmental considerations. Oil Palm Expansion in SouthEast Asia: Trends and implications for local communities and indigenous peoples (Perkumpulan Sawit Watch), Chapter 1.
- Dumrongrojwatthana, P., Wanich, K., & Trebil, G. (2020). Driving factors and impact of land-use change in a fragile rainfed lowland rice-sugar palm cultural agroforestry system in southern Thailand. Sustainability Science, 15: 1317-1335.
- Jaroenkietkajorn, U., & Gheewala, S. H. (2021). Understanding the impacts on land use through GHG-water-land-biodiversity nexus: The case of oil palm plantations in Thailand. Science of The Total Environment, 800: 149425.
- Korfak, P. (2018). Oil palm production management under GAP certification of farmers in Kapoe district, Ranong province (Unpublished master's thesis). Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai)
- Mukherjee, I., & Sovacool, B. K. (2014). Palm oil-based biofuels and sustainability in southeast Asia: A review of Indonesia, Malaysia, and Thailand. Renewable and Sustainable Energy Reviews, 37: 1-12.
- Qaim, M., Sibhatu, K.T., Siregar, H. & Grass, I. (2020). Environmental, Economic, and Social Consequences of the Oil Palm Boom Annual Review of Resource Economics 12: 321-344.

